

Jolanta Wiśniewska

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
Katedra Rachunkowości
Jolanta.Wisniewska@umk.pl

USŁUGI Z ZAKRESU FINANSÓW I RACHUNKOWOŚCI W WOJEWÓDZTWACH KUJAWSKO-POMORSKIM I POMORSKIM – WYNIKI BADANIA EMPIRYCZNEGO

Streszczenie: Podstawą analiz i ocen, jak również decyzji gospodarczych każdego przedsiębiorstwa są przede wszystkim informacje finansowe zawarte w jego sprawozdaniu. Informacje te służą ocenie działalności gospodarczej w okresie minionym, ale przede wszystkim stanowią bazę do podejmowania decyzji dotyczącej przyszłej działalności. Na rynku znajduje się wiele firm, które specjalizują się w świadczeniu profesjonalnych usług w zakresie finansów i rachunkowości. Celem artykułu jest ustalenie, w jakim zakresie firmy z województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego korzystały z usług tego typu i jakie jest na nie zapotrzebowanie, jakie firmy doradcze były najczęściej wybierane przez przedsiębiorstwa, jak również w jakim stopniu usługi te były przydatne w zarządzaniu jednostką i spełniały oczekiwania przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: usługi księgowe, usługi finansowe, rachunkowość, outsourcing.

Wprowadzenie

Efektywność prowadzenia działalności przedsiębiorstw na rynku zależy od ich operatywności, która przejawia się w umiejętności i tempie reagowania na zachodzące zmiany oraz dostosowywania się do aktualnie panujących warunków gospodarczych.

Formułowanie celu działalności przedsiębiorstwa oraz wskazanie misji i wizji jego działania to warunki zapewnienia jego rozwoju w zmieniającym się otoczeniu [Błach i Wieczorek-Kosmala, 2012, s. 72]. W literaturze przedmiotu można

spotkać różne koncepcje celu przedsiębiorstwa [Sudoł, 2006, 77-89; Dziawgo i Zawadzki, 2011, s. 18-21; Gorczyńska, 2013, s. 99-102], ale najczęściej formułowany jest on jako dążenie do maksymalizacji zysku z powierzonego kapitału. Prawidłowa ocena realizacji celu przedsiębiorstwa wymaga sprawnie działającej organizacji rachunkowości, a w szczególności jej elementu składowego, jakim jest system informacyjny [Gmytrasiewicz, Karmańska i Olchowicz, 2006, s. 13; Judkowiak, 2011, s. 14], którego produktem końcowym są informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym. W literaturze przedmiotu rachunkowość określana jest jako język biznesu, rozumiany jako system informacyjny służący interesariuszom do podejmowania decyzji gospodarczych oraz rozliczania kierownictwa z zarządzania powierzonym majątkiem, stanowiący „pomost” między tym podmiotem a odbiorcami informacji o jego rezultatach [Walińska, Michalak i Wencel, 2006, s. 20-23; Sojak i Stankiewicz, 2008, s. 21]. Ma ona charakter retrospektywny, co oznacza, że dokonuje oceny przeszłości – rejestracja, analiza, prezentacja przeszłych zdarzeń, jak również prospektywny, czyli jest skierowana na przyszłość – pomoc w zarządzaniu, podejmowaniu decyzji i kontroli [Brzezin, 2000; Walińska, Michalak i Wencel, 2006, s. 23].

Ze względu na zakres danych finansowych i informacji pozyskiwanych z rachunkowości, jak i coraz wyższe wymagania dotyczące ich jakości, zakresu i szczegółowości, coraz częściej firmy decydują się na korzystanie z usług wyspecjalizowanych firm doradczych. Outsourcing usług finansowo-księgowych staje się coraz dynamiczniej rozwijającą się dziedziną usług [www 1; www 2; Czuba, 2013; Kaczmarczyk, 2014]. Ze względu na to, iż informacje z zakresu finansów i rachunkowości wymagają wysokiej wiedzy specjalistycznej [Kuźma, 2005], mogą je wykonywać jedynie firmy doradcze posiadające kadrę o wysokich kwalifikacjach zawodowych z zakresu finansów, rachunkowości, prawa gospodarczego, prawa pracy, prawa podatkowego, zarządzania oraz innych pokrewnych dziedzin [Kuźma, 2005].

Celem artykułu jest ustalenie, w jakim zakresie w przedsiębiorstwach województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego korzystano z usług z zakresu finansów i rachunkowości, jakie firmy doradcze były najczęściej przez nie wybierane, w jakim stopniu rezultaty tych usług spełniały oczekiwania i były przydatne w zarządzaniu tymi przedsiębiorstwami, a także jakie będzie zapotrzebowanie na te usługi w przyszłości.

1. Metodyka badania i przebieg procesu badawczego

Sformułowany we wprowadzeniu cel opracowania został zrealizowany przede wszystkim przez wykorzystanie metody studium krajowej i zagranicznej literatury przedmiotu oraz metody ankiety audytoryjnej.

Badanie empiryczne, którego wyniki zostały przedstawione w artykule, było częścią szerszego badania ankietowego, przeprowadzonego przez autorkę. W badaniu tym wzięli udział pracownicy przedsiębiorstw, którzy uczestniczyli w szkoleniach i kursach specjalistycznych z zakresu finansów i rachunkowości organizowanych przez Oddziały Okręgowe Stowarzyszenia Księgowych w Polsce w Toruniu (od kwietnia do maja 2014 r.) – 153 osoby i w Gdańsku (od września do października 2014 r.) – 151 osób. Badanie było realizowane metodą ankiety audytoryjnej. Kwestionariusz ankiety składał się z dwóch części. Pierwsza zawierała 9 pytań dotyczących podstawowych danych o firmach, w których pracowali respondenci biorący udział w badaniu, natomiast druga część zawierała 10 pytań dotyczących zapotrzebowania tych przedsiębiorstw na usługi doradcze w zakresie finansów i rachunkowości. Kwestionariusz ankiety został rozdany wszystkim uczestnikom szkoleń i kursów. Otrzymano 198 kwestionariuszy poprawnie wypełnionych, w tym 116 w Toruniu i 82 w Gdańsku, co daje zwrotność łączną na poziomie 65,1% (w tym: w Toruniu – 75,8%, w Gdańsku – 54,3%).

Strukturę respondentów z uwzględnieniem rodzaju reprezentowanego przez nich przedsiębiorstwa przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Struktura respondentów reprezentujących poszczególne rodzaje przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Mikroprzedsiębiorstwa	40	34,5	22	26,8	62	31,3
Małe przedsiębiorstwa	29	25,0	19	23,2	48	24,2
Średnie przedsiębiorstwa	38	32,8	16	19,5	54	27,3
Duże przedsiębiorstwa	9	7,7	25	30,5	34	17,2
Razem	116	100,0	82	100,0	198	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

2. Outsourcing usług finansowo-księgowych

Zgodnie ze *Słownikiem języka polskiego* pojęcie „outsourcing” (*out* – na zewnątrz, *source* – źródło) oznacza strategię zarządzania, która polega na zlecaniu wyspecjalizowanej zewnętrznej firmie wykonania zadań, które nie są bezpośrednio związane z podstawowym profilem działalności firmy zlecającej [*Słownik języka polskiego PWN*].

Wiele czynności, a niejednokrotnie całych projektów dotyczących finansów i rachunkowości powierzane jest specjalistycznym firmom doradczym [Caruso, 2014, s. 124]. Najczęstszą przyczyną korzystania z usług outsourcingowych jest dążenie do redukcji kosztów [Power, Desouza i Bonifazi, 2010, s. 26]. Coraz istotniejsze jednak stają się inne czynniki, takie jak: dążenie do realizacji usług na najwyższym poziomie, specjalizacja pracy, koncentracja na funkcjach biznesowych oraz dostęp do specjalistycznej wiedzy [Anton i Constantin, 2014, s. 23]. Outsourcing pozwala na koncentrację sił i środków na zasadniczych celach firmy, dlatego coraz więcej przedsiębiorstw sięga po tego typu usługi.

Wyniki badania dotyczące korzystania przez przedsiębiorstwa województwa kujawsko-pomorskiego i pomorskiego z outsourcingu usług w zakresie finansów i rachunkowości w latach 2010-2014 przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Zakres korzystania przez przedsiębiorstwa z profesjonalnych usług finansowo-księgowych w latach 2010-2014

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Firma korzystała z profesjonalnych usług z zakresu finansów i rachunkowości	51	44,0	40	48,8	91	46,0
Firma nie korzystała z profesjonalnych usług z zakresu finansów i rachunkowości	56	48,3	23	28,0	79	39,9
Brak wiedzy respondenta na temat korzystania firmy z usług w zakresie finansów i rachunkowości	9	7,7	19	23,2	28	14,1
Razem	116	100,0	82	100,0	198	100,0

Źródło: Ibid.

Jak wskazują zaprezentowane wyniki badania, 46% respondentów odpowiedziało, iż w przedsiębiorstwach, w których są zatrudnieni, w ciągu ostatnich pięciu lat korzystano z usług wyspecjalizowanych firm z zakresu finansów i rachunkowości. Brak korzystania z tego typu usług zadeklarowało 39,9% respondentów, natomiast 14,1% nie miało wiedzy na ten temat.

Wyniki badania dotyczące rodzajów wybieranych przez przedsiębiorstwa profesjonalnych firm doradczych świadczących usługi z zakresu finansów i rachunkowości prezentuje tabela 3.

Tabela 3. Rodzaje profesjonalnych firm doradczych świadczących usługi z zakresu finansów i rachunkowości

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba*	%	Liczba*	%	Liczba	%
Firma biegłych rewidentów	61	24,9	14	7,6	75	17,5
Biuro rachunkowe	51	20,8	89	48,6	140	32,7
Doradca podatkowy	45	18,4	15	8,2	60	14,0
Firma prawnicza	18	7,3	2	1,1	20	4,7
Specjalista z danej dziedziny	39	15,9	36	19,7	75	17,5
Inna firma doradcza	31	12,7	27	14,8	58	13,6
Razem	245	100,0	183	100,0	428	100,0

* Respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Ibid.

Ze wskazań respondentów (tabela 3) wynika, że najczęściej badane przedsiębiorstwa korzystały z usług biur rachunkowych (32,7%), w następnej kolejności z firm biegłych rewidentów i specjalistów z danej dziedziny (po 17,5%) oraz z usług doradców podatkowych (14,0%).

3. Usługi z zakresu finansów i rachunkowości

Najbardziej popularne obszary oddawane w outsourcing to administracja funkcji kadrowych, szkolenia, administracja systemów informatycznych, finanse i rachunkowość, audyt wewnętrzny, kontroling, zarządzanie, podatki, zarządzanie środkami trwałymi, zaopatrzenie, zarządzanie wydrukiem i dokumentami, obsługa klienta [Kuźma, 2005; Anton i Constantin, 2014, s. 23].

Większość z wymienionych obszarów oddawanych przez przedsiębiorstwa do realizacji zewnętrznym firmom doradczym stanowią szeroko rozumiane usługi z zakresu finansów i rachunkowości, do których należy zaliczyć zarówno usługi związane z organizacją działu rachunkowości, jak i organizacją procesu informacyjnego przedsiębiorstwa [Kiziukiewicz, 2002, s. 11-12; Judkowiak, 2011, s. 14]. Wskazania respondentów dotyczące rodzajów usług, jakie były powierzone zewnętrznym firmom, prezentuje tabela 4.

Tabela 4. Zakres usług z zakresu finansów i rachunkowości, z jakich korzystały przedsiębiorstwa w województwach kujawsko-pomorskim i pomorskim

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba*	%	Liczba*	%	Liczba*	%
Organizacja działu rachunkowości w jednostce	20	8,2	16	8,7	36	8,4
Dobór i przygotowanie personelu	12	4,9	10	5,5	22	5,2
Inwestowanie i pozyskiwanie źródeł finansowania	16	6,6	16	8,7	32	7,5
Usługi dotyczące dokumentacji księgowej	21	8,5	17	9,3	38	8,9
Inwentaryzacja i kontrola wewnętrzna	7	2,9	8	4,4	15	3,5
Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	25	10,2	25	13,6	50	11,7
Nadzorowanie ksiąg rachunkowych	14	5,7	10	5,5	24	5,6
Doradztwo podatkowe	29	11,8	16	8,7	45	10,5
Zakładanie, przekształcanie, likwidacja podmiotu	17	6,9	10	5,5	27	6,3
Ekspertyzy i analizy finansowo-księgowe	23	9,4	15	8,2	38	8,9
Sprawozdawczość finansowa	16	6,6	10	5,5	26	6,0
Badanie sprawozdań finansowych	28	11,4	19	10,4	47	11,0
Inne usługi poświadczające	13	5,3	8	4,4	21	4,9
Inne	4	1,6	3	1,6	7	1,6
Razem	245	100,0	183	100,0	428	100,0

* Respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Ibid.

Z przedstawionych w tabeli 4 odpowiedzi respondentów wynika, że najczęściej przedsiębiorstwa korzystały z usług zewnętrznych firm doradczych w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (11,7%), w następnej kolejności z badania sprawozdań finansowych (11%) i doradztwa podatkowego (10,5%).

Jednym z ważnych czynników rozwoju poszczególnych rodzajów usług jest zadowolenie klienta z uzyskanych rezultatów [Ikerionwu i in., 2014, s. 8-9]. Ocenę efektów otrzymanych w wyniku realizacji usług z zakresu finansów i rachunkowości przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Ocena stopnia zadowolenia przedsiębiorstw z efektów uzyskanych w wyniku realizacji usług z zakresu finansów i rachunkowości

Stopień zadowolenia	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
(1) bardzo niski	3	5,9	2	5,4	5	5,7
(2) niski	5	9,8	1	2,7	6	6,8
(3) średni	19	37,2	11	29,7	30	34,1
(4) wysoki	13	25,5	13	35,2	26	29,5
(5) bardzo wysoki	11	21,6	10	27,0	21	23,9
Razem udzielonych odpowiedzi	51	100,0	37	100,0	88	100,0
Brak odpowiedzi	–	–	3	–	3	–
Razem	51	100,00	40	100,00	91	100,0
Średnia ocena	3,5	X	3,8	X	3,6	X

Źródło: Ibid.

W ocenie największej liczby respondentów (34,1%) rezultaty otrzymane w wyniku realizacji usług finansowo-księgowych przez firmy doradcze średnio spełniały oczekiwania usługobiorców. Wysoko oceniło uzyskane rezultaty 29,5% respondentów, bardzo wysoko 23,9%, natomiast bardzo nisko i nisko 12,5% ankietowanych. Na podstawie przedstawionych wyników badania można stwierdzić, iż klienci oczekują więcej niż dostawca usługi im zaoferował¹.

Ponadto respondenci dokonali oceny tego, w jakim stopniu dane otrzymane w wyniku realizacji tych usług były przydatne w procesie zarządzania jednostką (tabela 6).

Tabela 6. Ocena stopnia przydatności informacji uzyskanych w wyniku realizacji usług z zakresu finansów i rachunkowości w procesie zarządzania przedsiębiorstwem

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
1	2	3	4	5	6	7
(1) zbyteczne	3	5,9	1	2,6	4	4,5
(2) słabo przydatne	5	9,8	1	2,6	6	6,7
(3) średnio przydatne	17	33,3	13	34,2	30	33,7
(4) bardzo przydatne	13	25,5	12	31,6	25	28,1

¹ Badania w zakresie oceny wyników realizacji usług finansowo-księgowych można znaleźć u innych badaczy, m.in.: Sneidera, Bumane i Lascenko [2013, s. 34]; Ikerionwu i in., [2014, s. 8-9].

cd. tabeli 6

1	2	3	4	5	6	7
(5) bardzo mocno przydatne	13	25,5	11	29,0	24	27,0
Razem udzielonych odpowiedzi	51	100,0	38	100,0	89	100,0
Brak odpowiedzi	–	–	2	–	2	–
Razem	51	100,00	40	100,00	91	100,0
Średnia ocena	3,5	X	3,8	X	3,7	X

Źródło: Ibid.

Otrzymane rezultaty usług finansowo-księgowych za zbyteczne i słabo przydatne w procesie zarządzania jednostką uznało łącznie 11,2% respondentów. W ocenie największej liczby ankietowanych (33,7%) uzyskane rezultaty miały średnią przydatność, natomiast jako bardzo przydatne oceniło je 27% respondentów, a za bardzo mocno przydatne – 28,1%.

Przedstawione wyniki badania wykazują, iż zadowolenie z wykonanej usługi (średnia ocena 3,6) i późniejsze wykorzystanie jej efektów w procesie zarządzania (średnia ocena 3,7) kształtują się na podobnym poziomie.

Ocena rezultatów prac i ich wykorzystanie w przedsiębiorstwie ma wpływ na popyt na te usługi w przyszłości (tabela 7).

Tabela 7. Zapotrzebowanie analizowanych przedsiębiorstw na usługi z zakresu finansów i rachunkowości w przyszłości

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Firma będzie korzystała w przyszłości z usług z zakresu finansów i rachunkowości	66	56,9	49	57,0	115	58,1
Firma nie będzie korzystała w przyszłości z usług z zakresu finansów i rachunkowości	18	15,5	16	18,6	34	17,2
Nie mam zdania	32	27,6	17	24,4	49	24,7
Razem	116	100,0	82	100,0	198	100,0

Źródło: Ibid.

Pomimo średniego zadowolenia i wykorzystania w procesie zarządzania rezultatów pracy, aż 58,1% respondentów deklarowało chęć skorzystania w przyszłości z usług firm doradczych w zakresie finansów i rachunkowości. Kategoriecznie nie chce skorzystać z tego typu usług 17,2% respondentów, natomiast aż 24,7% nie ma na ten temat zdania.

Do wszystkich respondentów zostało skierowane pytanie dotyczące przeszkód, będących ich zdaniem barierą w korzystaniu z usług outsourcingowych z zakresu finansów i rachunkowości (tabela 8).

Tabela 8. Bariery dotyczące korzystania z usług wyspecjalizowanych firm doradczych/osób w zakresie finansów i rachunkowości

Wyszczególnienie	Województwo kujawsko-pomorskie		Województwo pomorskie		Razem	
	Liczba*	%	Liczba*	%	Liczba	%
Zbyt wysoka cena usługi	10	8,6	46	31,3	56	21,3
Niezadowolenie z dotychczasowej współpracy	15	12,9	9	6,1	24	9,1
Rezultaty pracy nie spełniły oczekiwań	26	22,4	15	10,2	41	15,6
Brak zaufania do służb zewnętrznych	28	24,2	21	14,3	49	18,6
Brak informacji (reklamy) o firmach doradczych i rodzajach usług świadczonych przez te firmy	26	22,4	15	10,2	41	15,6
Brak wiedzy o korzyściach wynikających z korzystania z usług firm i specjalistów z danej dziedziny	4	3,5	30	20,4	34	12,9
Nie ma przeszkód	7	6,0	10	6,8	17	6,5
Inne	0	0,0	1	0,7	1	0,4
Razem	116	100,0	147	100,0	263	100,0

* Respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Ibid.

Z przedstawionych danych w tabeli 8 wynika, iż respondenci wskazali cenę (21,3%) jako największą barierę w korzystaniu z usług z zakresu finansów i rachunkowości, następnie brak zaufania do służb zewnętrznych (18,6%), w trzeciej kolejności: zadowolenie z rezultatów otrzymanych prac oraz brak informacji o firmach doradczych i rodzajach usług przez nich świadczonych (po 15,6%).

Podsumowanie

Podjmując współpracę z wyspecjalizowaną firmą doradczą w zakresie realizacji projektów w dziedzinie finansów i rachunkowości na zasadzie outsourcingu lub innej umowy, można wiele zyskać, ale można też wiele stracić. Korzyści i trudności pojawiają się zarówno po stronie zleceniodawcy, jak i zleceniobiorcy.

Istotnym czynnikiem jest wybór firmy doradczej realizującej projekt z zakresu finansów i rachunkowości.

Z przeprowadzonego badania wynika, że pomimo średniej oceny zarówno uzyskanych rezultatów, jak i ich wykorzystania w procesie zarządzania, ponad połowa ankietowanych deklaruje zamiar skorzystania w przyszłości z outsourcingu z zakresu finansów i rachunkowości. Największymi barierami w korzystaniu z tego typu usług są cena usług i brak zaufania do zewnętrznych firm.

Trafnie podjęta decyzja dotycząca skorzystania przez przedsiębiorstwa z usług z zakresu finansów i rachunkowości będzie przynosić zyski i wiązać się z umocnieniem pozycji firmy, natomiast błędna narazi ją na zwiększone koszty i zmniejszenie wartości organizacji [Anton i Constantin, 2014, s. 24; www 3].

Literatura

- Anton C.E., Constantin C. (2014), *Study on the Opportunity to Outsource Financial – Accounting Services*, „Audit Financiar”, nr. 10, s. 22-33.
- Brzezina W. (2000), *Rachunkowość sensu stricto i sensu largo*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, SKwP, t. 56, s. 7-24.
- Caruso J.J. (2014), *The Value Proposition of Finance and Accounting Outsourcing*, „Pennsylvania CPA Journal”, Winter 2014.
- Czuba A. (2013), *Outsourcing w Polsce rozwija się coraz lepiej. Powód? Wyszkolone kadry*, <http://biznes.newsweek.pl/outsourcing-w-polsce-rozwija-sie-coraz-lepiej--powod--wyszkolone-kadry,107856,1,1.html> (dostęp: 01.02.2015).
- Dziawgo D., Zawadzki A. (2011), *Finanse przedsiębiorstwa. Istota – Narzędzia – Zarządzanie*, SKwP, Warszawa.
- Gmytrasiewicz M., Karmańska A., Olchowicz I. (1996), *Rachunkowość finansowa*, Difin, Warszawa.
- Ikerionwu C., Foley R., Gray E., Edgar D. (2014), *Business Process Outsourcing Service Providers' Perception of Performance and Performance Measurement*, „Journal of Economics and Engineering”, Vol. 5, No. 2, s. 5-10.
- Judkowiak A. (2011), *Istota i zakres organizacji rachunkowości* [w:] K. Winiarska (red.), *Organizacja rachunkowości w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa.
- Kaczmarczyk M. (2014), *Dobrze rozwinięty rynek, coraz ważniejsi klienci*, <http://www.forbes.pl/dobrze-rozwiniety-rynek-outsourcingu-w-polsce,artykuly,181548,1,1.html> (dostęp: 01.02.2015).
- Kiziukiewicz T. (2002), *Organizacja rachunkowości w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa.
- Kuźma M. (2005), *Czym jest i na czym polega outsourcing*, <http://www.firma.egospodarka.pl/12027,Czym-jest-i-na-czym-polega-outsourcing,2,47,1.html> (dostęp: 31.01.2015).

- Power M.J., Desouza K.C., Bonifazi C. (2010), *Outsourcing. Podręcznik sprawdzonych praktyk*, MT Biznes, Warszawa.
- Słownik języka polskiego PWN*, <http://sjp.pwn.pl/szukaj/outsourcing.html> (dostęp: 01.02.2015).
- Sneidere R., Bumane I., Lascenko J. (2013), *Accounting Outsourcing Services in Latvia: Problems and Possible Solutions*, „Economics and Management”, No. 18(1), s. 26-38.
- Sojak S., Stankiewicz J. (2008), *Podstawy rachunkowości*, TNOiK, Toruń.
- Walińska E., Michalak M., Wencel A. (2006), *Istota rachunkowości* [w:] E. Walińska (red.), *Rachunkowość i sprawozdawczość finansowa*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa.
- [www 1] *Bezpieczny przedsiębiorca, odpowiedzialny księgowy*, <http://www.skwp.pl/Bezpieczny,przedsiębiorca%2C,odpowiedzialny,ksiegowy,11553.html> (dostęp: 24.01.2015).
- [www 2] *Market Line Industry Profile Accountancy in Europe, December 2014*, www.marketline.com, (dostęp: 02.02.2015).
- [www 3] Zemła P., *Outsourcing czy się opłaca*, <http://mojafirma.infor.pl/outsourcing/wybor-firmy-outsourcingowej/691403,2,Outsourcing-czy-sie-oplaca.html> (dostęp: 31.01.2015).

**FINANCIAL SERVICES IN THE AREA OF ACCOUNTING
IN THE KUJAWSKO-POMORSKIE AND THE POMORSKIE PROVINCES
– THE OUTCOME OF EMPIRICAL RESEARCH**

Summary: The basis for the analysis, evaluation and for economic decisions of each company is primarily financial information contained in its reports. This information is used to assess economic activity during the past period but first of all it provides the basis for decisions on future activities. On the market there are a number of companies that specialize in providing professional services in the area of finance and accounting. The aim of this article is designed to determine the extent to which companies used this type of service, the demand for it, which consulting firms are commonly used by enterprises, as well as the extent to which the services were useful in the management of the entity and to which they met the expectations of enterprises.

Keywords: accounting services, financial services, accountancy, outsourcing.